

Tasa-arvoa tekniikkaan -seminaari

19.05.2022 Tampere

Kissa pöydälle! – opiskelijat toivovat keskustelua ja konkretiaa

Näkökulmia tasa-arvoon: Opiskelijoiden tasa-arvokokemukset

Tiia Kettunen, edunvalvonta-asiantuntija LUT-yliopiston ylioppilaskunnasta;
yhdenvertaisuus- ja häirintäyhdyshenkilötoiminta

Pia Kuosmanen, yhteisöasiantuntija, LTKY

Kiitos paljon Johannalle alustuksesta ja mielenkiintoisista nostoista.

Otamme puheenvuorossamme kantaa osaan jo mainituista teemoista, sekä nostamme esiin opiskeluajan konkreettisia esimerkkejä, kehityskohtia ja toiveita tasa-arvon lisäämiseksi etenkin tekniikan aloille.

Yliopistolain mukaisesti ylioppilaskuntien tehtävä on olla jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä. Otamme oikeuden mainita seuraavat asiat jokaisen ylioppilaskunnan ja opiskelijakunnan puolesta. Ylioppilaskunnat pyrkivät edistämään opiskelijoiden korkeatasoista koulutusta, laadukkaita opiskeluolosuhteita ja viihtyvyyttä opiskeluympäristössä. Tähtäämme kitkemään rakenteellisia tasa-arvoa rajoittavia epäkohtia opinnoissa sekä opiskelijatapahtumissa ja järjestötoiminnassa. Ylioppilaskunnat eivät hyväksy vihapuhetta tai häirintää missään muodossa, sitä pyritään ennaltaehkäisemään, se otetaan vakavasti ja siihen puututaan.

Opiskelijoilla on erilaisia kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta korkeakouluopintojen aikana ja vaikka opinnot näyttäytyvät pääasiallisesti tasa-arvoisina koulutuksen näkökulmasta, on yhteisöllisessä ja kulttuurillisessa toiminnassa vielä kehitettävää. Yleisimmät häirintätapaukset lähtevät liikkeelle huonoista vitseistä, epäasiallisista termeistä, väärinkäsityksistä, kulttuurillisista ja kasvatuksellisista eroista tai riidoista. Itsekin huumorin suurena ystävänä tiedostan, että jokaiselle hupiheitolle on aikansa, paikkansa ja yleisönsä. Se ei ole työttömyyden työhaussa, se ei ole yksilön ominaisuuksien korostaminen opetustilanteessa, se ei ole rasistiset vitsit opiskelijatapahtumissa, se ei ole stereotyyppiä tai olettaminen ylipäätään.

Yhdenvertaisuustoiminnalla tähtäämme ennaltaehkäisevään otteeseen opiskeluajan jokaisen osa-alueen tasa-arvon kehittämisessä ja häirintäyhdyshenkilöiden avulla pyrimme madaltamaan kynnystä ilmoittaa korkeakoulu yhteisössämme tapahtuvasta häirinnästä.

Mikään yhteisö ei voi sulkea silmiään ongelmilta tai esittää että meilläpä kaikki on ruusuilla tanssimista. Koska näin ei ole. *Muistakaa, että rakkauden vastakohta ei ole viha, vaan välinpitämättömyys ja se on kaikkein vaarallisinta.* Toivommeekin siis kaikilta rohkeutta puuttua häirintään, tehdä tasa-arvoa edistäviä avauksia opiskelijakulttuurissa ja koulutuksen järjestämisessä sekä keskustella näistä teemoista ilman pelkoa siitä, että tulee tuomituksi.

Kuitenkaan koko vastuuta yhdenvertaisuuden kehittämisestä ja epämiellyttäviin tilanteisiin puuttumisesta ei voi säilyttää meidän tai opiskelijoiden itsensä vastuulle. Jokaisen oppilaitoksen ja työpaikan tulee edistää sukupuolien tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Ongelmia korjataan lainsäädännöllä, mutta myös asenteiden on muututtava. Lait määrittävät usein minimi toimenpiteitä, mutta sen paremminkin voi tehdä. Esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma ei ole mikään koriste, vaan sen tulisi näkyä arjessa. Korkeakouluilla tulee olla velvollisuus edistää tasa-arvoista toimintakulttuuria sekä purkaa vanhentuneita rakenteita ja ennaltaehkäistä ongelmatilanteiden syntyä. Syrjiviä käytäntöjä tekniikan alalla täytyy tehdä näkyväksi sekä kehittää työkaluja paremman kulttuurin rakentamiseksi. **Korkeakoulussa tulee olla organisaatiotasolla resursseja ja tahoja, jotka koordinoivat yhdenvertaisuustoimintaa.**

Lupasimme konkreettisia esimerkkejä, joten tässä muutama:

- Jos palataan opiskelijan elämässä hieman varhaisempaan vaiheeseen ja puhutaan opintojen järjestämisestä sekä opintojen ohjauksesta, tulee sen jo peruskouluista lähtien alkaa erilaisilla nykypäivään sopivilla opiskelutavoilla sekä uusilla ohjauksen käytänteillä, jotka tukevat etenkin naisten siirtymää uralle tekniikan aloilla - ja näiden tulee jatkua aina korkeakouluun asti. Tasa-arvokysymyksiä, joissa vaakalaudalla voi olla yksilön minäkäsitys, korkeakoulutukseen hakeutuminen tai uravalinta, ei voi jättää huomiotta. Moni päätös voi muokata tulevaisuutta, ja joskus se tapahtuu salakavalasti.
- Sen lisäksi, että sukupuolten tasa-arvo on perusarvo ja ihmisoikeus, sillä on selkeä vaikutus opintojen laatuun ja opiskelijoiden hyvinvointiin. Tasa-arvon toteutuessa opiskelijoiden luottamus yhteisön tukea kohtaan kasvaa, joka puolestaan edistää motivaatiota ja sitoutumista opintoihin, järjestöön, yhteisöön, yritykseen tai esimerkiksi paikkakuntaan. **Voisiko myös tekniikan aloilla lisätä opintoihin osaamistavoitteita, jotka liittyvät yhdenvertaisuustietoisuuteen ja tasa-arvon toteutumisen teemoihin?**
- Tasa-arvoa edistetään monilla yhteiskunnan areenoilla, mutta kehittämistoimet törmäävät toistuvasti vastustukseen. Myönteisistä tasa-arvoasenteista huolimatta tasa-arvo on edelleen kiistanalainen ja ristiriitojen sävyttämä kysymys. Yhteiskunnassa ollaan jo sillä tasolla, että keskustelukulttuuri ja tutkimusaiheet pyörivät entistä enemmän tasa-arvotemojen ja feminismin ympärillä. **Yliopistojen kandi- ja maisteritöiden ohjauksessa täytyy olla avomielisiä ohjaajia, jotka kannustavat moderneihin näkökulmiin tutkimuksessa varsinkin tekniikan aloilla eikä opiskelija voi jäädä ilman tukea ja motivointia sen takia, että ohjaaja ei tunnista näitä arvoja.**

- Uraohjauksessa ketään ei tule kannustaa tekniikan alalle vain kosmeettisista syistä eli sen takia että alan sukupuolijakauma näyttäisi paremmalta tai vaikuttaisi siltä, että ala on kaikille oikeasti avoin, vaan sen takia, että jokaisen tekniikasta kiinnostuneen tulisi saada aidosti kiinnostua alasta ja vastaanottaa kannustusta siihen. Opintojen aikaisissa työelämäyhteyksissä ja uraohjauksessa tulee tähdätä ei-sukupuolittavaan kielenkäyttöön ja stereotyyppien haastamiseen, sekä lisätä tietoisuutta tuomalla esiin moninaisia aloja, urapolkuja ja työelämän esikuvia. Työelämässä pitää pyrkiä sukupuolien väliseen arvostukseen, yhdenvertaisiin rekrytointeihin, reiluihin palkkaneuvotteluihin ja tasapuoliseen urakehitykseen.
- Kuten aiemmassa puheenvuorossa pohdittiin; milloin sukupuolista puhuminen on vahingollisempaa kuin sen erityinen huomioiminen ja esiin nostaminen? Mielestämme ensisijaisena tulee kaikki muu paitsi opiskelijan, opettajan, ohjaajan tai muun tahon sukupuoli. Kokemukset, kyvyt, tieto, taito, motivaatio ja relevanttius tulee ennen mitään yksilöön perustuvia ominaisuuksia. Haluamme siis jokaisen pohtivan; **millaiset puhutavat, käytännöt ja teot opiskelijatoiminnassa, opetuksessa ja ohjauksessa luovat yhdenvertaista kulttuuria ja mitkä eivät?**
- Ja myös teille, rakkaat opiskelijat ympäri suomen; opiskeluaikana saa tehdä virheitä, mutta ei kenenkään toisen kustannuksella. Kohdelkaa toisia kunnioittavasti, puuttukaa epäkohtiin rohkeasti, tehkää uusia avauksia tekniikan ja tasa-arvon saralla sekä pysykää yhteisöllisinä ja yhdenvertaisina.

LUT-yliopiston ylioppilaskunta kiittää mahdollisuudesta tulla keskustelemaan näin upeasta aiheesta tässä seminaarissa ja tsemppiä teille jokaiselle tasa-arvon kehittämisen pelikentille!
Kiitos.